

Gebundelde verhalen en gedichten

Van voor 2015

Pieter Brouwer

Inhoud

Voorwoord	3
Echo van tijd	4
Reizend haardvuur	5
Werkloos	7
Waarom ouderen eerder sterven door babytaal	8
Kort verhaal	9
De straat	10
Glad	11
Kinderdroomsprookje	12
Vacuole	13
Ergens in dat niks	14
straatorgelvrouwtje	15
Stof	16
Mist	17
De wraak van Marten Hill	18
Verantwoording	21

Voorwoord

Dit pdf'je is niets meer en niets minder dan een poging van mij de verhalen (en gedichten) die ik heb geschreven makkelijker leesbaar te maken. Ze staan ook op de website www.dewoordenbrouwerij.nl, maar html-teksten wordt door de meeste mensen niet ervaren als fijn leesbaar. Mijn columns zijn geschreven voor websites en magazines en lijken me daarom goed genoeg online leesbaar.

Een bijkomstigheid is dat dit boekje een overzicht geeft van al mijn verhalen die ik (af) heb geschreven vóór 2015. Het is een allegaartje van verschillende tijden, bedoelingen en publicatiemedia, en ik laat ze dan ook verder voor zichzelf spreken (maar zie de verantwoording achterin). Ze staan dan ook gewoon in chronologische volgorde: van oud naar nieuwer.

Verhalen van na 2015, essays en langere artikelen zal ik ook nog in pdf-formaat bundelen en zullen te zijner tijd ook te vinden zijn op de website.

Veel leesplezier!

Pieter Brouwer, 15 mei 2018

Echo van tijd

De klok staat stil

(De klok slaat kil)

Het ademen gaat door

(De aderen gaan door)

Het verleden is een boek

(Het geleden is een vloek)

Het heden is telkens anders

(Het menen is telkens anders)

Onverwacht is de toekomst

Onverwacht wat mij toekomt

Reizend haardvuur

De vrouw knikt vriendelijk naar me. Ze gaat tegenover me zitten. 'Zo,' zegt ze met een soort opluchting; haar gewicht rust nu op de nep-roodleren bank. Tevreden strijkt ze haar soepjurk recht. Ze kijkt geïnteresseerd naar me. Ik verwacht elk moment dat ze zal zeggen: 'Goh, wat gezellig hier in de trein hè?', maar ze blijft alleen kijken en zwijgt.

Aan de andere kant van het gangpad zitten twee studenten tegenover elkaar. Hoewel ze beiden slordige kleren aan hebben, denk ik niet dat ze bij elkaar horen. De ene kijkt verveeld naar het raam dat door de donkerte zijn gezicht weerspiegelt. Hij kijkt via die spiegel naar de gezette vrouw tegenover mij. De andere jongen slaapt met een vermoeid en ontevreden gezicht.

Ik kijk weer naar de vrouw voor mij, voor wie geen verveling lijkt te bestaan. Nu kijkt ze vrolijk naar die zombies aan de andere kant (gezellig hè?).

De trein gaat verder. Het is een intercity geworden. Kleine plaatsjes flitsen voorbij als sombere oases van licht in een woestijn van duisternis.

We staan stil.

Ik schrik als ik merk dat de trein al bijna bij mijn plaats van bestemming is. Ik kijk snel op mijn horloge. Jezus, al zo laat! Buiten lopen mensen voorbij, op weg naar huis, een andere trein, de hoeren. Achter de mensen, achter het station, ligt een kerkhof. De doodsbedden worden spaarzaam belicht door natriumlampen. De doden slapen. Op een van de graven zit een kraai. Hij weet niet dat hij op een dag dood zal zijn. Ik wel.

De trein komt weer in beweging. Mijn ogen vinden weer rust op het gezicht van de vrouw tegenover mij. Het is de enige plek in deze trein, waar de drukkende duisternis geen invloed op lijkt te hebben. Ze geeft me het gevoel alsof ik voor een open haard zit. Om die gedachte moet ik lachen.

'Een snoepje?' Haar harde stem doorbreekt de stilte. Ze steekt een grote plastic zak naar me uit. 'Ja, lekker.' Mijn hele onderarm verdwijnt in de kleverige zak en komt er met een snoepje weer uit. 'Bedankt.' Ik knik haar nog eens vriendelijk toe en krijg de neiging om te zeggen: 'Gezellig hè?', maar deze trein is niet gezellig, dus houd ik mijn mond.

De vrouw draait zich een kwartslag om in haar bank en vraagt aan de twee studenten: 'Snoepje?' De nog niet slapende jongen lijkt uit een roes te zijn wakker geschud, schuift zichzelf moeizaam richting de zak en neemt een snoepje aan. 'Dank u wel,' mompelt hij, maar zijn blik klopt niet met wat hij zegt. Dan zoekt hij weer naar zijn oude positie, vindt die en droomt weer weg: de trein uit, de duisternis in. Het is opeens weer een geërfd meubelstuk dat al eeuwenlang slechts aan het bestaan is. Snel kijk ik weer naar haar blik waarin ik mijn rust weer vind.

'Waar gaat de reis heen?' Ik zeg het voor ik er zelf erg in heb. Mijn stem klinkt tien keer zo hard en het is alsof de trein met zijn ritmisch geluid om stilte vraagt: 'Ssst... Ssst... Stil... Doorbreek mijn stilte niet!... Ssst...' Dan zegt de vrouw iets vreemds: 'Ik reis mijn leven achterna.' De zombie frons zijn wenkbrauwen en trekt met zijn linkermondhoek. Dat is ook wat ik het eerst denk; wat een semi-filosofische uitspraak. Toch voel ik, haast beschaamd, dat ik het met haar eens ben. Ze ziet me denken en zegt, alsof het er daardoor duidelijker op wordt: 'Ik reis om te leven. Te veel mensen reizen om te sterven.' (De jongen die eerst nog wakker was, slaapt nu ook. Als hij nog wakker was geweest, had hij waarschijnlijk tevergeefs naar een Oosters aforismenboekje in haar schoot gezocht.)

Ik mag die vrouw wel. Opeens flitst er een herinnering aan iemand door mijn hoofd, maar voordat ik het kan bevatten, is het weer weg. Ik voel me tegelijk melancholisch en opgelucht, hoopvol.

Ik word rood als ik opeens zeg: 'Een trein vreet grote afstanden, maar ook tijd.' De jongens aan de andere kant slapen nog. 'Iedereen wil zo snel mogelijk ergens zijn om zo snel mogelijk op de plaats van bestemming alles zo snel mogelijk te doen. Ze werken zich naar het moment waarop ze denken vrij te zijn. En dan, en dan -'

'Dan gaan ze dood.' zegt de vrouw met een brede grijns. En het is alsof alles wat ik heb gezegd door die vrouw is gezegd, niet door mij.

Dan is er een stilte en in de coupé hangt nog steeds dat woord. Dood. De student die de hele tijd lag te slapen, wordt wakker, kijkt met natte ogen om zich heen, gaapt en vraagt aan mij: 'Weet u misschien

waar we nu zijn?' Ik zeg het hem. 'Verdomme,' mompelt hij en kijkt ongemakkelijk om zich heen. Dan staat hij op en strompelt al zuchtend de coupé uit.

'Je moet van de tijd snoepen alsof het een dure bonbon is. Ja, het leven is een dure bonbon.' Ze buldert ineens van het lachen. Op zich is het niet erg als iemand lacht, maar zoals zij lacht – nou ja, ik schaam me voor haar. De andere jongen is nu ook weer wakker geworden. Snel kijk ik naar buiten. Ik kijk om, tref de blik van de jongen en haal mijn schouders lichtjes op.

De vrouw is weer tot rust gekomen en glimlacht alleen nog maar. De trein stopt. Ik stap uit. De frisse buitenlucht doet me goed. Als ik buiten het station ben, heb ik het gevoel alsof ik iets in mijn handen had, wat nu weg is. Vreemd. Een koude rilling loopt over mijn lijf. ik wil snel thuis zijn en loop stevig door.

Werkloos

Vorige week was het erg druk en daarom is hier nu pas weer een column. Ik had namelijk veel sociale verplichtingen. U zegt 'en werk'? Nee nee, ik ben werkloos, en daarom heb ik meer tijd om in de trein te zitten op weg naar sociale verplichtingen. O, nu gaat u me zeker beschuldigen dat ik dan best een of twee of wel honderd columns in de trein had kunnen schrijven... Dan begrijpt u het verkeerd: ik neem mijn werkloosheid zeer serieus. Als een Oscar Wilde zit ik aan het treinraam met de linkerhand onder mijn kin en mijn ranke rechterhand met een gouden ring sierlijk op mijn knie. En zucht. Ik zie de wolken voorbijtrekken en denk aan al het leed van de wereld – zoals mensen die moeten werken. Het stemt mij somber.

'Uw kaartjes alstublieft' en opeens staat er een conducteur naast mij. Ik pak mijn portemonnee en overhandig de man mijn visitekaartje. 'Werkloze' staat er in mooie krulletters op. De man kijkt verbaasd. 'Uw treinkaartje, meneer'.

Kregelig kijk ik de man aan: 'wat moet ik met een kaart van de trein? U bent de conducteur!'

'Nu geen grapjes meneer, heeft u nu een kaartje of niet?'

'Ziet u niet dat ik mijn beroep uitoefen? U betaalt toch ook niet omdat u werkt – u krijgt geld.'

De conducteur haalt een (al dan niet digitaal) boekje en pen tevoorschijn.

'Heeft u geld bij zich? Wat is uw naam en adres?'

'Nou moet u eens goed luisteren, Uniform,'

De man lijkt te wachten op iets dat ik ga zeggen. Als hij merkt dat er niks meer komt, zegt hij: 'als u nu niet meewerkt moet ik de spoorpolitie erbij halen – dat wilt u toch niet?'

'Ach, die sporen nog minder dan u.' Ik lach hartelijk om mijn goede grap.

De man loopt zuchtend weg. Op station Kerkrade aan Zee stapt een ongeveer gelijke man de trein in – deze heeft een zwart pak aan met gele dingen erop.

'Meneer, ik hoor dat u niet wilt meewerken. Ik vraag het u zelf nog eens: wat is uw naam en adres?'

Ik geef mijn naam en adres. Vervolgens mijn e-mail en de namen van mijn vrienden.

De man wuift de laatste weg en knikt. 'Goed. U krijgt deze week een brief in de bus met een acceptgiro – gelieve deze zo snel mogelijk in te vullen en op te sturen, anders komt er nog een extra boete bij.'

Hoogst verbaasd kijk ik de man aan. 'Boete? Ik dacht dat u mij een leuke brief wilde schrijven!'

'Nu is het genoeg meneer!' Hij pakt mij vast en doet mij handboeien om.

Ik hoefde niet de cel in – ze vonden mijn portemonnee en haalden er geld uit. Wel jammer, in de cel had ik goed columns kunnen schrijven – dat hoor je op zo'n plek te doen: schrijven. Nu ben ik weer thuis en langzamerhand verbreken mijn familie en vrienden het contact met mij. Ze zeggen dat ik gestoord ben en zijn mij beu. Ik zit nu dus steeds minder in de trein en heb dus weer meer tijd om columns te schrijven! En zo loopt alles toch nog goed af.

Waarom ouderen eerder sterven door babytaal

Ooit werden grootmoedertjes en grootvadertjes oud – zo oud dat ze stokoud waren en niet eens de tijd namen om te sterven. Dat was een lange tijd geleden: in de tijd dat er geen mensen geboren werden. De mensen waren er gewoon en bleven gewoon. De mensen verloren wel op een gegeven moment hun tanden en dan gingen ze beschuit eten.

Op een dag klaagde grootvadertje: ‘grootmoedertje, waarom moeten we altijd beschuit met kaas eten. Ik zou wel eens beschuit met muisjes willen eten.’

Daarop antwoorde grootmoedertje ‘grootvadertje, je weet toch dat dat alleen kan als er een mensenbaby wordt geboren – en dat is nog nooit gebeurd.’

‘Grootmoedertje,’ zei grootvadertje, ‘waarom worden er geen mensenbaby’s geboren?’. Grootmoedertje dacht na en floeps! daar was de gedachte al geboren en met de gedachte de wens en met de wens een baby. De eerste. Grootvadertje kocht blij muisjes voor op beschuit en at deze met smaak.

Andere grootvadertjes hadden gezien wat er was gebeurd. ‘Grootmoedertje,’ zeiden zij ‘waarom is er maar één mensenbaby geboren?’ – floeps! – ‘grootmoedertje, waarom zijn er maar twee mensenbaby’s geboren?’ – floeps! In minder dan een dag aten alle grootvadertjes beschuit met muisjes en zat de wereld vol baby’s. De grootmoedertjes wisten niet wat ze met die bergen aan baby’s aan moesten. Uit wanhoop staken zij alle kindertjes neer (dit staat in de Oude Geschriften en wordt de Bettelhemse kindermoord genoemd – waarom is een raadsel).

Eén kindje overleefde de slachting echter. Dit ontstak in grote woede, haalde een tempelmarkt neer en zei: ‘zowaar ik je zus ben,’ (ook deze woorden zijn nog steeds een raadsel) ‘er zullen immer baby’s worden geboren, maar de ouderen zullen sterven om voor ons plaats te maken. Wanneer er tot hen wordt gesproken in onze taal, zullen zij eerder sterven.’

En zo komt het dat ouderen eerder sterven door babytaal.

Kort verhaal

Een paar dagen geleden heb ik dan eindelijk eens een kort verhaal geschreven. Leespubliek tot nu toe: alleen ik. Dat komt omdat ik bang ben. Ik vrees dat als mensen dat korte verhaal lezen, denken dat ik een psychopaat ben, of dat ze het gaan vergelijken met *Woensdag gehaktdag* of zo. Nee, ik houd het liever voor mezelf. Ik heb de papieren waar het op staat verstopt onder een geheim luik onder het vloerkleed, waar alleen ik van weet. Er staat bovendien nog een tafelpoot op. Het moest wel daar, want in de geheime gangkast is geen plaats meer.

Nou ja, ik heb in elk geval de smaak te pakken en ga gewoon lekker verder schrijven. En wie weet, komt er volgende keer een verhaal uit dat wel geschikt is voor publicatie. Ik kan het bijvoorbeeld eerst laten lezen aan een toevallige passant. Als ik dan door zijn of haar reactie me niet gedwongen voel het verhaal toch weer voor 100% onbekend te maken, kan ik het met een gerust hart aan iedereen laten lezen. Wat zou dat mooi zijn.

De straat

... die man daar, die voor het raam staat en naar beneden tuurt. Beneden lopen mensen op straat. Ze denken dat ze meer doen dan lopen, maar dat doen ze niet. Doelloos laten ze zich voorttrekken, geanimeerd pratend met de ander. Maar geanimeerd zijn ze niet. De man haat hen: dwazen – hoe kunnen ze niet in elkaar krimpen voor de zon, die hen reduceert tot niets? Ze denken dat de zon voor hen schijnt. Lafaards die niet in de zon durven kijken. Hypocriet.

De straat is koud en donker en van steen. Het maakt niet uit of de straat waarover hij loopt vol winkelend publiek is of uitgestorven met voortrollend plastic, een omwaaiend vat, een kat, zoals in een film. Hij wil hen gewoon niet zien. Het geluid is gedoofd – hij wil hen niet horen.

‘Zoekt u iets?’

Waar liggen de messen?

‘Keukenaccessoires zijn op de eerste verdieping.’

Dank u wel.

Hij loopt tot aan de roltrap. Een stap. De schoenen zijn bruin, de veters niet los.

Weer bij zijn huis. Heel moeilijk was het niet. Goed om zich heen kijken. Dan een doek om haar mond en voor ze verder iets realiseert het mes gebruiken. Hij heeft het gedaan en voelt een soort triomf. Iets dichterbij de zon. Het lichaam sleept hij snel naar binnen. Daar is niemand en is het veilig.

Hij zit op een bank. Het is warm en de muziek staat aan. Het is gezellig – en thee hoort daar bij. Hij praat. Hoe is het om dood te zijn? Is het anders dan eerst?

Hij tuurt openhartig naar de andere bank. Ze is zwijgzaam. Ze zit met een mond vol tanden.

Lekker weer niet? Zal ik je eens wat vertellen? Ik mag mensen best wel – dat wil zeggen, als ze dood zijn.

Dan kloppen ze met zichzelf – de casting klopt, zagezegd. Ik hou van films. Jij ook?

Voor de deur staat een agent.

Wat zal er nu gebeuren?

Komt u binnen. U komt vast voor mijn vrouw.

De agent kijkt met een vragende blik. Vanwaar die blik? Ergerlijk – is niet alles een vraag? Een onnodige blik.

Ik heb altijd zin gehad om een boek te schrijven. En moet je nu zien: ze hebben me een pen gegeven en schriften. En ze beschermen me tegen de boze mensen op straat. Ze zeggen dat de familie van de vrouw erg verdrietig is. En boos. Ja, ik zou ook boos zijn. Zij leven opeens in de hel. Maar ik leef in de hemel.

Het is warm, er staat muziek op. En natuurlijk is er thee.

Gezellig.

Glad

Elke dinsdag ben ik op reis – eerst met de trein, dan te voet. Mijn doel is een gebouw waar ik mijn hersenen behoor te vergroten om vervolgens eventueel een baan met geld te vinden.

In nachtelijk (nou ja, eng-vroege) Limburg over de gesmolten sneeuw stappend naar het treinstation, waar al enkele andere reizigers zich nog slapend staande houden. En dan de trits lichtjes die van ver naar je toe komen. Instappen, zitten en je weer in bed wanen. In slaap wiegelend door de roffelende bewegingen van de trein...

En nog steeds donker als de trein tegen de stuwwal tot stilstand komt. Ik stap uit – en kan me nog net op de been houden. Voor me: een land bedekt met een laagje doorzichtig ijs. Op de straat, op de stoep, op de hondenpoep. Voorzichtig schuifelend als kleine kinderen op een schaatsbaan, of als bejaarde heren, zoeken wij, de reizigers en voorbijgangers, een weg naar onze doelen.

En dan volgt de weg de contouren van onder het asfalt verdwenen stuifduinen. Een fietsster schuift als een ware kunstschaatsster met haar linkertrapper over de weg, waarbij ze enkele pirouetten maakt. Een mevrouw maakt een sliding alsof ze altijd al voetballer heeft willen zijn. Een auto rijdt plots over zijn breedte naar de stoeprand toe – de gerichtheid van de wielen negerend. Ik ga op mijn buik liggen en laat me naar beneden roetsjen. Eerst naar beneden, dan weer naar boven en dan word ik gelanceerd. Over de huizen en de bomen, recht op mijn doel af. Zachtjes land ik in een overgebleven berg sneeuw. Ik sta op, sla de sneeuwkristallen van me af, en loop het gebouw binnen.

‘Wat ben je vroeg.’ Verbaasd kijkt een medestudent mij aan.

‘Het was glad,’ zeg ik.

Kinderdroomsprookje

Morpheus staart mij aan – net echt: van inkt en verloopkleurtjes en papiervezels. Het twinkelingetje in zijn zwarte ogen beweegt en hijzelf ook.

‘Cavia Magistra,’ zegt hij, ‘wat doe je in mijn Droomkasteel?’ Ik kijk om me heen en zie het interieur – precies zoals in de strip.

‘Uhm... ik droom, niet?’ zeg ik.

Morpheus staart mij aan, maar zegt niks.

En dan schiet mij te binnen waarom ik daar ben. Met een soepele beweging haal ik een 25-delige Britannica-encyclopedie uit mijn tas.

‘Kijk, hier staat alles in wat u wilt weten, meester. Wacht, ik zal u eens opzoeken.’

Ik blader naar de M, en dan naar MO, en dan naar MOR, maar verder dan MORFOLOGIE gaat de eerste Nederlandstalige uitgave van de Britannica niet.

Met zijn bleke kin in zijn langvingerige hand staart de Droommeester mij aan, zijn ogen schieten vuur. Ik weet dat hij boos zal worden.

‘Uhm... uh... U staat er – uh.’

Snel blader ik door naar NACHTMERRIE.

‘Kijkt u eens: een heel artikel over uh nachtmerries. Met aanbevolen literatuur.’ Ik zeg er niet bij dat de boeken en artikelen die staan genoemd lopen tot het jaar 1954.

Oneiron groeit en zijn zwarte, vlamme mantel golft om hem heen. Ikzelf word kleiner en zie dat ik nu even hoog ben als de nu wel 250-delige encyclopedie.

Ik begin het boek in te rennen en klim over woorden en illustraties. En dan pats! slaat de koning van de dromen het boek dicht.

Ik word wakker – de stripbundel is uit mijn handen op de grond gevallen. Ik raap het op en ga verder waar ik gebleven was.

Vacuole

Nu, op dit moment

Op dit moment en hier

Rits ik langs bellen

Rits ik sterren van een harp

En alles lost op

Tot dit land

Waar wolken schijnen

En regen schaduw verwerpt

Waar lijnen zijn verbroken

En ik in bollen rondloop

In dit land

Lost alles op

Oneindig eindigend in hier

Hier eindigend in nu

Op dit moment en hier

Nu, op dit moment

Ergens in dat niks

(voor Thomas en Judith)

Kijk daar tussen die winkels
Daar stond een poort
Daar in dat niks

En daar stond een kasteel
Daar een klooster
En daar weer een poort

Eens was er een jaarmarkt
Voor de hele wijde omtrek
Eens was er een wal
én een muur én een gracht
Eens waren er oorlogen
En branden en de pest

En op een dag brandde het archief
En op een dag vielen bommen
En op een dag haalden de bewoners zelf
Het allerlaatste restje weg

Dus staat daar nu een bioscoop
Waar eerst dat kasteel stond
En staat er nu een camping
Waar geheime kloostergangen
Tot heel diep Dotekom inslopen

We staan daar dus maar te kijken
Naar het niks tussen winkels
En zoeken die verstopte steen

straatorgelvrouwtje

Het is weer heerlijk weer, dus de ramen staan weer open, de balkonstoelen zijn weer buiten gezet... en het orgelvrouwtje is weer aan haar seizoen begonnen. Elke ochtend word ik gewekt door de orgelklanken om 7 uur 's ochtends, die de kerkklokken van de naast ons huis gelegen kerk ruim overstemmen in de vorm van liederen als *Tulpen uit Amsterdam*, *Olee olee olee olee* (of hoe het ook heet), *Het smurfenlied*, *Het kleine café aan de haven* en andere hoogtepunten uit de al dan niet Nederlandse muziekgeschiedenis.

Snel kleed ik me aan, ontbijt en ga buiten op het balkon zitten – de orgelklanken zijn namelijk weg, omdat het orgelvrouwtje even naar de wc moest, een broodje moest kopen of drie gelokte kindertjes moest offeren in de kelder van de Hema. Maar ze is al snel weer terug, en de fluiten en 'trompetten' gaan vrolijk verder. Ik zucht, ga binnen zitten, sluit ramen en deuren en doe hard de radio aan. Het vrouwtje rijdt tien meter verder en staat nu onder mijn balkon. Helaas, het volume van mijn stereo kent beperkingen en de verdraagzaamheid van mijn burens ook.

Ik vlucht naar boven alwaar ik oordopjes bewaar. Ik prop de gele dingetjes in mijn oren en ga in de meest centrale kamer van het huis zitten – een kamertje zonder lamp en met stofzuiger en gereedschap – en lees er met een zaklamp een goed boek. Zes minuten en 66 seconden later vallen de oordopjes uit. Ik pak ze op en zie dat ze totaal zijn geërodeerd door de schadelijke geluidsgolven uit het orgel. Even overweeg ik naar buiten te vluchten. Maar dan moet ik langs het orgel. Ik pak alle dekens en lakens, loop ermee naar het bed, leg ze over me heen en ga huilen. Uren lig ik daar. Tot de nacht invalt en de orgelklanken stoppen.

Stilletjes gooi ik de stoffen lappen van me af, wring ze uit (het is best warm), hang ze te drogen en ga stilletjes naar buiten. Buiten op het plein zie ik een biertent staan (dat is niet raar). Ik loop erheen en zet het op een zuipen. Om me heen zie ik anderen, die net als ik hun lijden omzetten in de schadelijke gevolgen van alcohol. Voordat het weer zeven uur is, hebben we ons verspreid naar buiten de stad, alwaar we eeuwig over de paden lopen –

Stof

Het is gewoon te banaal. Iedereen weet het: in december 2012 vergaat de wereld. Door een meteoriet nog wel. Op 25 november wisten de geleerden het zeker: er zou een meteoriet op aarde storten – niet op 23 december, maar op 5 december. Natuurlijk kreeg de rots uit de ruimte de naam Bolon, naar de Mayagod Bolon Yokte' K'uh.

Massale zelfmoordacties, grote feesten, plunderingen, verkrachtingen. Op 5 december zit Adam Heertje op de wc. Het lichaam gaat door met wat het altijd heeft gedaan. Adam had honger, Adam moest naar de wc. Wat is een mooiere plaats om te sterven dan op de wc? Hij heeft geen plan, hij gaat maar gewoon door – alléén, dat wel, en het huis heeft hij zo goed mogelijk afgesloten.

Een zilvervisje kruipt over de tegels voor het toilet. Driehonderd miljoen jaar geleden werd zijn Adam geboren. Ontelbare voorouders verder draagt hijzelf als laatste de genen in het lijfje. Het vleugelloze beestje trommelt met zijn voelsprietjes voor zich uit. Steeds weer staat het stil en schommelt het met de kop heen en weer, het slangachtige lijfje gracieus meebuigend. Soms gaat het achterlijfje wat omhoog en zijn de drie staartjes beter zichtbaar.

Het heeft wat gevonden: een haast microscopisch kleine toiletpapiersnipper. Het bevat koolhydraten. Het zilvervisje heeft al bijna zeven jaar genoeg aan dergelijke maaltijden. Elders in de ruimte, onzichtbaar onder de tegels, wandelen enkele van haar nakomelingen. Hoeveel eitjes heeft ze gelegd? Tachtig, negentig?

Had zij een doel in haar leven? Hadden haar voorouders een doel? Ze leefden hun leven omdat het zo was. Een logisch gevolg van wat niet anders had kunnen zijn: leven, overleven, overblijven. Alle rest is menselijke fantasie. Bedoeling. Goed en kwaad. Richting. Adam beseft dat nu ook. 'Had het leven zin?' Die vraag is veel gesteld in de afgelopen maand, in de hoofden van mensen, maar ook hardop. Het was een verkeerde vraag. Het grootste verschil tussen een mens en een zilvervisje is dat een mens niet kan leven zonder een antwoord op die vraag ('ja, waarschijnlijk') en een zilvervisje wel. Leven, leven.

Adam zit op de wc. Kop, prothorax, mesothorax, metathorax, abdomen – femur, tibia, tarsus – sprieten, cerci, caudale draad. Zilverflitsend buigend, links rechts. Adam kruipt door een spleet aan de onderkant van de muur, waar het voegcement is verkrumeld en opgezogen. Het is donker hier, maar veilig. Om hem heen heeft hij contact met de kleine ruimte. Andere dieren kruipen hier ook rond: stofluizen, jonge zilvervisjes, een bastaardschorpioen. Adam weet niet dat de bastaardschorpioen een nog niet door de wetenschap ontdekte soort is – en dat ook altijd zal blijven. Het maakt hem niet uit. Hij glijdt en kruipt door de gangen van cement, staaldraad en kruimels. Een koperen buis naast hem zoemt en rochelt warmte. Adam wordt er slaperig van. Hij schommelt, hij dommelt en slaapt.

Duisternis. Geluiden. Warmte. Slaap. De veiligheid van de moeder.

Als Adam ontwaakt, blijft hij op de wc zitten. Het zilvervisje ziet hij niet meer. Even bekijkt hij zijn handen. Ze lijken vreemd. Hij staat op en mompelt. "Wat nu?"

Mist

‘Ze zeggen dat ik een escapist ben, dat ik wegloop voor de realiteit. Is dat echt zo?’ Ik sta weer in mijn tuin, de platte steen waaronder de kabouter woont, houd ik omhoog. Hij strijkt door zijn baard en kijkt me bedenkelijk aan. ‘Tja,’ zegt hij, ‘ze verwijten mij vaak dat ik een realist ben. Maar ik denk dan: wat is nu eigenlijk het verschil tussen jouw en mijn wereld? Waarom doen sommige kabouters – en eh mensen – daar zo moeilijk over.’ Peinzend staan we daar – ik gebogen, de kabouter staand, maar met de schouders naar beneden. De koude mist dringt door onze kleren heen.

‘Ik ga maar weer naar binnen,’ zeg ik, ‘mijn zoontje is vandaag weer prinses, ik ben de gehoornde koning en hij gaat mij verslaan met het zwaard.’ ‘Succes,’ zegt de kabouter terwijl hij weer in zijn holletje verdwijnt, naar zijn houtkacheltje, zijn vrouw en zijn kinderen.

De wraak van Marten Hill

Lieve zuster, ik schrijf je deze brief met een gevoel van gelatenheid. Ik zal niet meer thuiskomen, en ik wil je bedanken voor je genegenheid. Ik ben niet meer bang voor de onnoembare dood die me te wachten staat, maar ik kan niet de tranen tegenhouden als ik eraan denk dat ik je nooit meer zal zien, o lieve zuster! Wat een kwelling dat mijn cipiers me juist dit als laatste hebben gelaten: een onbeschreven blad, een pen, een potje inkt en de opdracht mijn afscheid in woorden te schrijven. Dat, en dan alleen nog het wachten. Was het niet beter geweest om in vergetelheid te verdwijnen? Dat jij, o mijn zuster, niets had geweten van mijn einde en de gebeurtenissen die daartoe hebben geleid? Maar ik kan het niet – ik kan dit blad niet onbeschreven laten. God zelf verlangt een belijdenis van ieder die sterven gaat. Tyler, waar ben je! Ze staren me weer aan! Laat ze stoppen met lachen! Hun ontblote tanden en hun spot, laat het stoppen!

Genadig is de berusting die komt na het besef. Geloof me zuster, als ik zeg dat het schrijven van deze duivelse brief een even grote straf voor mij is als mijn eenzame opsluiting. Na het eerdere schrijven, moet ik op de grond gevallen zijn en de inktpot hebben meegetrokken. De grond is bevestigd met inkt. Maar mijn cipiers moeten de inktpot weer hebben bijgevuld. Toen ik bijkwam stond hij weer gereed op tafel. Ik wil niet de gebeurtenissen beschrijven die ik doormaakte. Ik heb hen bespot, ik heb gespot met hen die God zelf ter ruste gelegd heeft.

Het was mijn vriend Tyler Last die me uiteindelijk bekend maakte met het dorp Marten Hill, in de heuvels bij Lewiston, de plaats waar ik zoals je weet tegenwoordig mijn praktijk heb staan. Als medicijnstudent had hij door zijn grote interesse in folklore en historie geen tijd meer voor het doornemen van studieboeken, voor het bijwonen van de openbare anatomische lessen en voor het assisteren van zijn professor. Hij verdiende wat geld met tijdelijke klusjes voor lijkbezorgers, rouwcentra en kerken – werk dat niemand wilde doen, maar waar Tyler zijn schouders voor ophaalde. Het geld was net genoeg om van te eten en de goedkoopste kamertjes bij hospita's te huren. Zo kon hij al zijn tijd besteden aan zijn hobby die steeds meer een obsessie werd. Eigenlijk hadden we geen contact meer nadat ik van de campus was vertrokken en mijn intrek eerst in Lochs en daarna in Lewiston nam.

Het toeval wilde dat ik hem tegenkwam vlak na de dienst in de kerk van Lewiston. Het was niet de mis waarvoor hij kwam, maar enkele familiewapens die in de narthex hingen. Naar bleek onderzocht hij de familiegeschiedenis van de familie Marten en die had hem uiteindelijk naar het dorp Marten Hill gevoerd. De vroegste Martens die Tyler kon vinden waren geboren en getogen in Marten Hill, toen nog Cold Hill geheten. Hoewel ze zich daarna hadden verspreid, werden decennia lang alle Martens begraven op het kerkhof van Marten Hill. De kerk daar moest niet meer dan een kapel geweest zijn en is ooit na een brand niet meer herbouwd, maar het kerkhof wordt nog steeds door enkele nazaten van de eerste Martens in ere gehouden.

Blij om een oude vriend hervonden te hebben, en door hem enthousiast gemaakt over de familiegeschiedenis, bood ik Tyler aan bij mij in te trekken. Dit aanbod nam hij dankbaar in ontvangst, want hij had tot die tijd gewoond in een verlaten stal van een boer, die deze vreemde gast tolereerde zo lang hij geen last van hem had. We bezochten vaak de plaatsen die gekoppeld waren aan de geschiedenis van de Martens: vroegere woonhuizen en boerderijen van de familie, stukken land die lang aan hen hadden toebehoord, en natuurlijk het oude kerkhof van Marten Hill. De Martens waren om de een of andere reden een van de voornaamste bewoners geweest van Marten Hill en Lewiston, zonder dat echt duidelijk was waarom. De familie bestond vooral uit boeren en predikanten, maar hun namen doken vaak op als schenker of wijder van gebouwen, gedenktekens en andere zaken. Alsof hun naam een bepaalde status met zich meebracht. Volgens Tyler waren de Martens wellicht belangrijke leden of zelfs de leiders van een obscure vrijmetselaarsloge. Obscuur, omdat er niks over het bestaan van een dergelijke loge te vinden was.

Door mijn eigen enthousiasme over die curieuze familie Marten en hun invloed op de omgeving, zag ik niet hoe Tyler zo sterk door zijn onderzoek naar de Martens werd ingenomen, dat zijn gedachten en plannen veel verder gingen dan een gezonde geest is toegestaan. Overdag was hij vaak moe, iets dat hij verklaarde met zijn nachtelijke onderzoeken. Hoe ben ik zo blind geweest – waarom zag ik niet dat het

niet ging om onderzoek van oude archiefstukken en biografieën, maar om *veldonderzoek*. Dat werd pas duidelijk toen hij op een ochtend in een moeilijk te doorgronden stemming verkeerde, iets tussen hypomanie en berusting in. Hij fluisterde bijna, alsof hij over verboden dingen sprak, maar zijn manier van bewegen en zijn ogen spraken van een soort kinderlijke verheugdheid. Hij sprak tegen mij:

‘Mijn waarde vriend, hoor wat ik te weten ben gekomen – wat een toeval. Of is het het lot? Een document, een rol papier, het lag in een verborgen nis achter de gedenkplaquette van Jan Marten in de kerk van Lewiston. Weet je nog hoe ik gisteren nog sprak over Jan Marten, de laatste Marten die nog in deze omgeving woonde? En dat ik hem nog gesproken heb vlak voor zijn dood, nog geen jaar geleden? Mijn God, wat een koppige schurk was dat! *Niks* wilde hij zeggen over zijn familie. Waarom? Ik heb hem gesmeekt, maar een hatelijke blik was alles wat ik kon krijgen. Als hij had meegewerkt... Dus moest ik hem ondervragen na zijn dood. Ha! Dood werkte hij een stuk beter mee. De sleutel om zijn nek kwam mij als historisch onderzoeker toe. Hij bood geen weerstand toen ik hem in het mortuarium ervan ontdeed. En eindelijk heb ik het sleutelgat gevonden – vannacht, op de plaquette!

‘Ik heb vanaf het begin toestemming gekregen van de pastoor om de kerk te bezoeken buiten de uren van dienst, doch in zijn bijzijn. Maar het afnemen van een sleutel van een geestelijke bleek nog makkelijker dan het afnemen van een sleutel van een dode, ha. Dus waar wachten we op? Laten we gaan! Ik zocht al die tijd verkeerd – het is hier in Lewiston, niet in Marten Hill!’

Wilde ik niet horen wat ik had kunnen horen in zijn vreemde, verwarde verhaal? Het was toen duidelijk dat hij geen onderzoeker was, maar een maniak. Mijn geest haalde uit zijn woorden echter alleen datgene wat het wilde horen: de sleutel naar een triomf in de onderzoekingen aangaande de familie Marten en hun obscure staat van dienst. Ik ging mee omdat ik er deel van uit wilde maken, omdat ik zo graag wilde weten wat mijn vriend had ontdekt.

Het was na zonsondergang toen we arriveerden op de locatie die Tyler als doel had uitgekozen. Dat we pas zo laat deze plaats moesten bezoeken, was volgens Tyler een zaak ‘van praktische aard’. Waarom liet ik het bij een dergelijk vaag antwoord op mijn vraag? En waarom was ik alleen lichtelijk verbaasd toen we vlak voor de kerk niet het pad naar de kerkdeuren opgingen, maar het zijpad naar de kerkhofpoort? Ik was ervan uitgegaan dat hij me naar de nis met het document zou leiden. Op mijn vraag waar het papier was, kreeg ik een verbluffend antwoord: ‘Dat heb ik verbrand.’

Welke duivel maakte mij zo blind, dat ik nog geloofde in het ‘wetenschappelijk nut’ toen Tyler vanachter een grafsteen twee kleine spades tevoorschijn toverde en met een ervan tegen een obelisk tikte met daarop de naam ‘John Peter Marten’? Welke demonische nieuwsgierigheid overkwam mij dat ik bleef optreden in deze faustiaanse scène? Zijn stem was als een professor die tegen zijn studenten sprak – en ik luisterde naar hem als een onnozele student.

‘Nu zullen we zien wat de familie Marten voor de wereld verborgen heeft gehouden, en wat hen zo beroemd heeft gemaakt in dit gebied. Een uniek geval in de sociale geschiedenis. Geniaal hoe zij een dergelijke cultus levend én verborgen hebben kunnen houden! Maar met het overlijden van Jan, de laatste Marten van Marten Hill, is daar een eind aan gekomen, en is het onze taak het geval aan de openbare historie toe te voegen.’

Van het graven in die afschuwelijke grijze bodem kan ik me niet veel meer herinneren. Maar het moment – O, God wees mij genadig! – het moment dat een van onze spades tegen het hout van de kist tikte, het moment dat Tyler het deksel lichtte, het moment dat de laatste Marten mij *aanstaarde*. Die verwijtende blik! O, zuster ik voel de blikken weer! Zij – Nee, ik moet verder met wat ik moet vertellen. Want Tyler wierp het lijk opzij en lichtte ook de satijnen bodem van de kist. Een opening werd zichtbaar – een opening waar Tyler zich in liet zakken. Was daar een trap? Ik zal het nooit zeker weten, want op dat moment voelde ik een scherpe pijn door mijn hoofd en werd alles zwart.

Toen ik weer bij bewustzijn kwam, lag ik nog op dezelfde plek: de klamme aarde had mijn ledematen verstijfd. Maar, zuster, hoe vertel ik nu verder? Maar het is waar! Het is waar wat ik zag toen ik met moeite ging zitten en de bonzende pijn op mijn achterhoofd voelde. Je moet me geloven! Niemand gelooft me! De politie niet, de getuigen die mij vonden niet. Ze zeggen dat het graf altijd dicht was geweest, dat het niet was verstoord, *maar dat is niet zo!*

Van Tyler was geen spoor meer te bekennen, evenmin als van zijn spade. Mij vonden ze wel, net bijgekomen en in waanzin starend naar het graf, en naast mij een spade. Ik moet geroepen hebben dat

Tyler nog in het graf zat, dat er een trap was, dat ze het graf moesten openen en dat Jan Marten mij had aangestaard. Ik werd geboeid meegenomen en beschuldigd van poging tot grafschennis en een reeks daadwerkelijke grafschendingen op de begraafplaats van Marten Hill, en een dag later ook van de verdwijning van Tyler. Nadat ik schuldig werd bevonden, werd ik wederom geboeid. Ze hingen mij een bord om mijn hals: 'Zie hier de grafschender en moordenaar van Tyler Marten'. Tyler *Marten*? Tyler, jij verrader! Hoe heb je je echte naam al die tijd verborgen gehouden! Waar was je naar op zoek! Welke afschuwelijke erfenis dacht je dat jou toekwam!

Ze lieten me aan een touw door de straten van Marten Hill lopen, dwars door de joelende menigte heen. Rot eten en stenen werden naar me gegooid, ik werd met ruwe touwen geranseld. Maar erger waren de lachende en grijnzende gezichten, de ontblote tanden, de ogen, de open monden, de wijzende kinderen, de bulderende mannen en de gierende vrouwen – *waarom leken ze allemaal op het gezicht dat me had aangestaard vanuit het graf!* Snap je het, lieve zuster, welke verlossing ik voelde, toen ik merkte dat ik mij – meer dood dan levend – bevond in de cel waar ik mijn doodvonnis moest afwachten? Eindelijk was ik verlost van de spottende menigte van Marten Hill, eindelijk kon ik in rust mijn dood afwachten. Ik lag gebonden op een smal stenen bed, maar dat deerde mij niet meer. Regelmatig viel ik weer in zwijm of in een onduidelijke slaap.

Hoeveel tijd was er voorbij gegaan eer ik merkte dat ik mijn armen en benen weer kon bewegen, niet meer tegengehouden door touw? Uren, dagen, weken? Het zouden maanden kunnen zijn. Nee, het moesten uren geweest zijn, want ik zag ze nog voor de kleine ramen van mijn cel: de spottende menigte van de straten. Grijnzend starden ze naar binnen. 'Ga weg!' riep ik. 'Zien jullie niet dat ik al ben gestraft en dat de dood mij wacht? Verkneukel je maar in mijn komende lot, maar laat mij nu met rust!'

Op een tafeltje met een stoel erachter stond mijn galgenmaal. Het weinige licht liet me niet duidelijk zien wat het precies was, maar ik had honger en dorst en at en dronk haastig. Na het maal viel ik in slaap. Toen ik ontwaakte waren de resten van het maal weg, en lag het papier, de pen en de inkt op hun plaats. Een fakkel aan de muur verlichtte de kamer. Op de grond lag een briefje.

'Grafschener, moordenaar, op de tafel ligt een leeg vel. Maak hier maar je afscheidsbrief van! Schrijf hoe je zo verlangde naar dit huis waar je nu eeuwig zult wonen. Verheug je! Eindelijk heb je dat wat je wilde!' O lieve zuster, ik belijd, o ja, ik belijd, niet voor mijn cipiers maar voor God, want ik zal sterven. Zuster, waarom dacht ik dat het voorbij was en de rust mocht genieten! Het licht van de fakkels is genadeloos. Kijk daar! Daar zijn ze, ze staren me aan van achter de ramen! Laat ze stoppen, de spottende blikken van Marten Hill, hun grijnzende tanden en hun holle ogen, want het zijn niet de levenden, *het zijn de schedels in de nissen van deze grafkelder!*

Verantwoording

Echo van tijd

In 1998 gepubliceerd in Letterlik XII-2, maar eerder geschreven. Letterlik was het 'open podium'-blad van de vakgroep Nederlands van de Katholieke Universiteit Nijmegen, in 2001 opgegaan in het blad Op Ruwe Planken.

Reizend haardvuur

In 1998 gepubliceerd in Letterlik XII-4, maar eerder geschreven. (Zie over Letterlik hierboven.)

Werkloos

In 2008 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm.

Waarom ouderen eerder sterven door babytaal

In 2008 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm.

Kort verhaal

In 2008 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm.

De straat

In 2008 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm.

Glad

In 2008 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm.

Kinderdroomsprookje

In 2008 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm.

Vacuole

In 2009 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm.

Ergens in dat niks

In 2009 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm. Opgedragen aan Thomas (en zijn vrouw Judith), een vriend die toentertijd was geïnteresseerd in de geschiedenis van Doetinchem.

Straatorgelvrouwtje

In 2009 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog Caviazwerm.

Stof

Geschreven en ingestuurd in 2012 voor de wedstrijd *2012, het einde van de wereld?*, een schrijfwedstrijd van schrijverspunt.nl. Het won geen prijs, maar kreeg als cijfer een 7.

Mist

In 2013 gepubliceerd op mijn toenmalige weblog De webspinner.

De wraak van Marten Hill

Geschreven en ingestuurd in 2014 voor de wedstrijd *Insomnia*, een schrijfwedstrijd van uitgeverij LetterRijn, met als opdracht het schrijven van een kort, poësk horrorverhaal. Het werd opgenomen in de eerste selectie (longlist).